

ЦЕНТЪР ЗА НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ – СОФИЯ

ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА

2009 година

„ЦЕНТЪР ЗА НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ” – СОФИЯ (ЦНЖ) е неправителствена организация на хора с увреждания, регистрирана като сдружение за извършване на общественополезна дейност по Закона за юридическите лица с нестопанска цел. ЦНЖ работи за промяна на държавната политика в сферата на уврежданията в България от 1995 година насам, като активно се застъпва за ценностите на независимия живот и прилагането на социалния модел на уврежданията.

» ВИЗИЯТА на ЦНЖ – София е за свят, в който хората с увреждания имат възможност за избор и могат да живеят независимо, качествено и достойно.

» МИСИЯТА ни е насочена към това, хората с увреждания да получат необходимата им подкрепа за постигане на независимо и пълноценно човешко съществуване.

» „НЕЗАВИСИМ ЖИВОТ” от своя страна означава съвкупност от ценности, най-важните от които са:

- ⇒ право на свободен избор;
- ⇒ възможност за контрол на собствената житейска ситуация;
- ⇒ равни възможности за достъп до всички обществени ресурси;
- ⇒ участие в живота на общността от страна на хората с увреждания.

През 2009 г. Центърът за независим живот продължи работата си по приетите през 2008 година приоритети, а именно: застъпничество в сферата на образованието, достъпността и услугите в общността, основани върху принципите на независимия живот и човешките права. Основните дейности бяха свързани с утвърждаване на човешките права на хората с увреждания, популяризиране на национални и международни документи, насочени към приобщаване на хората с увреждания, оповестяване на добри практики от България и други страни чрез проучвания и анализи, обществени прояви, обучения и участие в събития, организирани от други неправителствени организации, държавни агенции.

ПРОЕКТНИ ДЕЙНОСТИ

1. Проект „Социална критика и увреждания”

През 2009 година продължи работа по проект, който се изпълнява в партньорство с Катедрата по социология на Софийския университет и е финансово подкрепен от Тръста за гражданско общество в Централна и Източна Европа. Привлечени бяха студенти от Софийския университет, които бяха запознати със социалния модел на уврежданията и ангажирани с критично осмисляне на политики и практики, които пряко засягат ежедневието на хората с увреждания в България – тяхното включване в естествените им общности на училището, във фирмата или учреждението, в кварталното кафене или в киното. Важна част от проекта бяха ежемесечните срещи на кръжока „Социална критика и увреждания”, където студентите имаха възможност да се запознаят със същността на социалния модел на уврежданията, да анализират политически документи и текстове от пресата, както и да участват в дискусии помежду си, с експерти от ЦНЖ и с хора с увреждания. В кръжока се включиха шестима участника – студенти от специалностите „Политология”, „Психология” и „Философия”, които впоследствие участваха в оценка на услугата „Асистент за независим живот”, предлагана по Наредба на Столична община. За целта бяха формулирани индикатори, които да организират събирането и анализа на информацията, а те се основаваха на най-добрите европейски практики, които са въплътени в „златния шведски модел”. Освен констатациите и изводите, окончателният доклад съдържа препоръки, които адресират всеки от установените проблеми, а пълният му текст, както и резюмето са публикувани в интернет страницата на Центъра (http://www.cil.bg/userfiles/nabliudatelnitsa/Report_ANJ_final.doc).

Бюджет: 48.700 щатски долара.

2. Проект „Едно пътуване към социалното включване”

Проектът на „Едно пътуване към социалното включване” бе реализиран с финландската организация на хора с увреждания The Threshold Association. Финансовата му помощ бе осигурена от програма “Младежта в действие” на Европейската комисия, администрирана в България от Национален център „Европейски младежки програми и инициативи”. Продължителността му бе от 01.07.2008 до 30.10.2008 година. Целта на това начинание беше да продължи и доразвие установените контакти и партньорски отношения между млади хора с увреждания от Финландия и България, създадени по време на младежкия обмен през 2008 година

(проект „Да заровим изключването“). И този път водещите теми на обмена бяха човешките права и пълноценното социално включване на хората с увреждания във всички сфери на обществото, разгледани през призмата на историческите постижения и опит на финландските участници. Актуалните въпроси, които обсъждаха младите българи с увреждания във Финландия бяха свързани с принципите и ценностите на европейското законодателство и възможностите те да бъдат използвани като инструмент за участие при формирането на политики за хора с увреждания, активността и включването на младите хора във взимането на политически решения и не на последно място, тяхната роля в развитието на финландската политика свързана с уврежданията. Ключов акцент в обсъжданите теми по време на обмена беше запознаването и обсъждането на новоприетия във Финландия закон за услугите в общността и личната помощ. Всички тези значими теми бяха представени чрез разнообразни интерактивни и динамични методи, включващи ролеви игри, дискусии, работа в малки групи и др.

Бюджет: 9.610 евро.

3. Проект „Лична помощ за хора с увреждания“

Изпълнението на този проект, финансиран от Балканския тръст за демокрация, започна на 18 март 2009 г. Неговата цел беше да се разработи български проектозакон за лична помощ, който да се основава върху най-добрите европейски практики. В процеса на работа бяха въвлечени общо 5 правозащитни организации на хора с увреждания: Център за независим живот – София, Фондация „Достоен живот“ – Бургас, сдружение „Ти избираш“ – Стара Загора, сдружение „Достоен живот“ – Видин, сдружение „Бъдеще за децата с увреждания“ – Казанлък. След дълги прения, консултации и безбройни редакции проектозаконът беше завършен и включва: **индивидуална самооценка** на ползвателя, **централно финансиране** от републиканския бюджет чрез Агенцията за хората с увреждания, **фиксирана на пазарно ниво часова ставка**, **въвличане на организации на хора с увреждания**, които разбират социалния модел на уврежданията и същността на личната помощ като инструмент за овластяване и социално включване. На 5 ноември ЦНЖ заедно с партньорските организации осъществиха български вариант на „Поход на свободата – София 2009“. В него участваха хора с увреждания от различни градове на страната, за да стигнат от езерото Ариана в Борисовата градина до сградата на Народното събрание и да заявят на депутатите единственото си искане – приемане на национален закон за личната помощ, който да гарантира правото им на независим живот. Множество депутати, сред които заместник-председателят на Парламента

Георги Пирински, депутатът от Коалиция за България Михаил Миков, председателят на ПП Атака Волен Сидеров и др. излязоха лично да се срещнат с хората и да научат повече за исканията им. Група от 6 човека представи законопроекта за лична помощ и на председателя на Парламента с искане да го внесе официално за парламентарно разглеждане. Събитието предизвика и значителен медиен интерес, а интервюта с участници в похода, както и подробни репортажи от него попаднаха във електронни и печатни издания (www.lichna-pomosht.org).

Проектът бе на стойност 30.825 щатски долара.

4. Проект „Кампания за лична помощ и човешки права на хора с увреждания”

Целта на проекта е да се повиши информираността на широки обществени кръгове по отношение на социалния модел на уврежданията, както и на политиките, които могат да доведат до социално включване. В продължение на 18 месеца екип на Центъра и три партньорски организации от Бургас, Видин и Стара Загора прави оценка на съществуващите асистентски услуги за хора с увреждания в България, огласява широко резултатите от тази оценка и представя алтернативен вариант за по-качествено компенсиране на дефицита, предизвикан от уврежданията, а именно механизма „лична помощ”. Българският екип по проекта получава и сериозна подкрепа от норвежкия партньор УЛОБА – организация на хора с увреждания, които ползват лична помощ, регистрирана като кооператив. Проектът е подкрепен от финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство, фонд за подкрепа на НПО – България 2008-2010.

Оценката на асистентските услуги обхваща всички схеми, действащи на национално ниво през 2009 година – два типа „личен асистент” и два типа „социален асистент”. Оценката изследва тези схеми от гледна точка на социалния модел, независимия живот и живота в общността, използвайки за мерило шведския модел на личната помощ. Тези основни репери определят и конкретния набор от индикатори за оценка на политическите документи, въпросите за дълбочинни интервюта с респондентите, както и анализът на събраната информация от ползватели, асистенти, доставчици на услугите и публични институции. Основният извод от направения анализ е, че оценяваните схеми поставят потребителите с увреждания в пасивна, подчинена и зависима позиция. Това противоречи на главния принцип на личната помощ, според който потребителят трябва да бъде водещ във всички елементи на услугата. Заключение е, че оценяваните

асистентски услуги не решават ефективно, а в някои случаи дори задълбочават проблемите на зависимостта и социалната изолация, с които се сблъскват хората с увреждания в България. Основната препоръка на оценката е да се разработи алтернативна национална политика на личната помощ, която да следва принципите на социалния модел, независимия живот и живота в общността. Тази политика трябва да ревизира множество от елементите на сега съществуващите асистентски услуги. Накратко, достъпът на хората с увреждания до лична помощ не трябва да се обвързва с техния процент намалена работоспособност или финансовото им състояние. Потребителите трябва да имат водеща роля във всички елементи от схемата – оценка на потребностите, подбор на асистентите, определяне на техния брой, работно време и задължения, контрол на тяхната работа и т. н. Освен това потребителите не трябва да заплащат за услугата, а възнаграждението за асистентския труд трябва да бъде конкурентно. Необходимо е да се осигури и допълнителна подкрепа за потребителите под формата на обучения, консултации и групи за взаимопомощ, която да ги овласти и им помогне да поемат активна роля в управлението на своята лична помощ. Не на последно място, необходимо е постепенно преминаване към схема на „директни плащания”, при която на потребителите се предоставят финансови средства за закупуване на лична помощ, вместо услуги в натура.

Така се постигна естествено единство между проекта за разработване на закон за лична помощ и усилията по кампанията за човешки права на хората с увреждания. Резултатите от оценката бяха използвани като аргументи за приемане на закон за лична помощ, а констатациите, заключенията и препоръките бяха предоставени лично на министър Тотю Младенов и зам. министър Валентина Симеонова. Докладът от оценката беше публикуван на електронната страница на ЦНЖ и партньорите, както и в сайта www.lichna-pomosht.org с кратко резюме и всичките приложения към него (www.cil.bg). Приложенията към окончателния доклад го превръщат в готов инструментариум, който може да се използва от други организации и експерти за провеждане на подобни оценки. Предстои по-широко им огласяване чрез медии, нарочни срещи и печатни материали.

Друга съществена част от проекта беше **посещението на хора с увреждания от Норвегия** в България, което целенасочено се осъществи в периода 29 юни – 6 юли 2009 година – в периода преди и по време на изборите за Народно събрание у нас. Гостите от Норвегия се срещнаха с хора в активна трудова възраст и с български младежи с увреждания. Над 20 човека с увреждания участваха с дискуссионни срещи с тях и получиха информация за практиките на независим живот с лична помощ в Норвегия. Поставени бяха и редица критични въпроси, като например кой и как

определя броя часове месечно, как си намират асистенти в Норвегия, каква е часовата ставка и пр.

Норвежките гости се срещнаха и с кандидат-депутати от различни политически сили, за да ги запознаят с добрите практики на лична помощ в Норвегия. На поканите се отзоваха представители на предизборните щабове на политическите партии, както и техните специалисти в областта на социалните политики: БСП (Донка Михайлова, Минчо Коралски), Синята коалиция (Йордан Нижиризов, Антоанета Цонева), ДПС (Ангел Кенанов), РЗС (Надежда Тодоровска), ПП Зелените (Деница Петрова, Андрей Ковачев, Елена Михайлова). Кандидатите за народни представители се ангажираха да работят за промени в социалните политики и за защита на правата на хората с увреждания. За целта предварително беше изготвена картичка с искания, съсредоточени около основните човешки права, гарантирани според нас само чрез механизма лична помощ. Всеки един от кандидат-депутати постави своя подпис върху исканията, което е символичен знак за неговия ангажимент. В деня на изборите за Народно събрание норвежките гости посетиха няколко избирателни секции в София. Посетени бяха шест столични училища.

Следващият етап от проекта бе свързан с огласяване на резултатите от оценката на асистентските услуги за хора с увреждания у нас. Първият форум, на който бяха представени резултатите от оценката, се състоя още на 5-ти септември в х-л Хилтън, който ЦНЖ и неговите партньори организираха по повод Похода на свободата в Страсбург – инициатива на Европейската мрежа за независим живот, на която ЦНЖ е активен член.

На 22 октомври в сградата на бизнес-център Хилтауър, София, се проведе среща между 4-те български партньорски организации и представители на национално представителните организации на хората с увреждания. Основната цел на продължилата повече от 4 часа среща бе да се представят резултатите от оценката на асистентските услуги за хора с увреждания в България, както и проектът на закон за лична помощ.

През есента в рамките на проекта бяха проведени редица срещи с представители на българските институции и власти, сред бяха заместник-министъра на труда и социалната политика г-жа Валентина Симеонова, с представители на политически сили като Синята коалиция, ПП Зелените и др. Кампанията намери и широк медиен отзвук. Предаването „Нашите 15 минути” по телевизия TV 7 с автор и водещ Кин Стоянов посвети две поредни издания в резултат на резонанса, който кампанията за лична помощ предизвика. Те бяха излъчени на 18 октомври и 1 ноември.

Друго предаване, което даде трибуна на нашата кауза и искания, бе дебатното предаване „Софийския тебеширен кръг” на радио София към БНР с автори и водещи Кин Стоянов и Емил Янев. Предаването се излъчи директно, на живо, от офиса на ЦНЖ. Редица централни медии като Дарик радио, Хоризонт, bTV и др. отделиха в своите водещи емисии централно място на кампанията и съпътстващите я събития и прояви. Проектът продължава и през 2010 година.

Бюджет: 58.540 евро.

Поход на свободата в Страсбург, 2009

Това е второто участие на българска група хора с увреждания в инициативата на Европейската мрежа за независим живот. Основният акцент беше поставен върху личната помощ за хора с увреждания като инструмент за упражняване на техните човешки права. Българското участие в това събитие беше финансирано от Европейската комисия по партньорски проект с още шест организации от държави-членки на ЕС. Същинската част на Похода на свободата беше предшествана от нарочен семинар за представяне на Европейския съюз, неговите институции и правомощия, които гражданите трябва да познават, за да използват рационално в своите активности. В него участваха над 40 човека, сред които основно хора с увреждания, както и евродепутатът Слави Бинев, Лаура Паркър (Великобритания) – настоящ директор на фондация АРК – България и бивш служител на Европейската комисия, народният представител Борислав Стоянов – член на комисия *по правата на човека, вероизповеданията, жалбите и петициите на гражданите* към Народното събрание и Нина Шербетова, директор на дирекция „Интеграция на хора с увреждания” към Министерството на труда и социалната политика. На семинара присъстваха и представители на медиите – в-к Труд, в-к Новинар, в-к Атака, радио Алма Матер и др.

Самият **Поход на свободата** беше проведен между 14 и 18 септември. На 15 септември в сградата на парламента се състоя официална среща между българските участници в похода – близо 20 човека, и българските евродепутати. Домакин на срещата беше г-жа Илиана Иванова, а активно участие в нея взеха Надежда Михайлова, Антония Първанова, Фелиз Хюсменова, Андрей Ковачев, Евгени Кирилов и др. Основните теми на разговор бяха: състоянието на асистентските услуги за хора с увреждане у нас, приемането от националния парламент на закон за лична помощ, ратификацията на Конвенцията за правата на хората с увреждания. Повечето евродепутати се ангажираха да лобират пред българските си

колеги и институции, от които зависи подобряването на качеството на услугите у нас.

Бюджет: 12.000 евро

ОБУЧЕНИЯ

През 2009 година ЦНЖ проведе три обучения на служители от Националната агенция по приходите – по заявка на институцията и в изпълнение на Наредбата за административно обслужване на граждани, приета от Министерски съвет през юни същата година. Обучението получи изключително висока оценка от участниците.